

PROTOKOLL nr. u3

Eesti Stratigraafia Komisjoni koosolekust 12. aprillil 2006. a.

TTÜ Geoloogia Instituudi raamatukogus, Estonia pst 7, Tallinn

Algus: 13.30, lõpp 16.00.

Osalejad:

ESK liikmed: Olle Hints, Dimitri Kaljo, Volli Kalm, Vello Klein, Tõnu Meidla, Jaak Nõlvak, Kuldev Ploom, Anne Põldvere, Anto Raukas (lahkus u 14.15), Ivo Sibul; külalised: Tõnis Saadre
Puudus: Ivar Puura (Tartus LUS-i koosolekul)

Päevakord

1. Avasõna ja kokkuvõte viimastel aastatel tehtust
2. Ametite jagamine, töögruppide reformeerimine, edasine töökorraldus ja töökava
3. Balti Stratigraafia Konverents 2008. a. Eestis
4. Eestindatud geokronoloogiline tabel 2006
5. Diakriitilised märgid stratigraafiliste üksuste nimedes
6. Termin "seeria" kasutamine
7. Stratigraafilisi probleeme geoloogilisel kaardistamisel

1. Avasõna ja kokkuvõte viimastel aastatel tehtust

ESK eelmise koosseisu esimees Dimitri Kaljo andis lühiülevaate eelmistel aastatel tehtust ning edasistest plaanidest, toonitades vajadust tegevuse aktiveerimiseks (muuhulgas seoses Eestis 2008. a. toimuva Balti Stratigraafia Konverentsiga).

2. Ametite jagamine, töögruppide reformeerimine, edasine töökorraldus ja töökava

ESK aseesimeheks otsustati valida Tõnu Meidla ja sekretäriks Ivo Sibul.

Arutati võimalusi ESK töökorralduse parandamiseks. Leiti, et otstarbeks on kolme töögrupi moodustamine senise viie asemel, ühtlasi vähendades töögruppide koosseisu. Vendi-Kambriumi töögrupp liita endise Ordoviitsiumi-Siluri-Devoni töögrupiga Paleosoikumi töögrupiks. I. Puura ettepanek Faneroosoikumi töögrupi osas ei leidnud toetust, kuna üldiseid küsimusi võib arutada ESK üldkoosseis. Peeti vajalikus formaalse nomenklatuuri ja legendi töögrupi kaotamist ja vastavate ülesannete minekut ESK kompetentsi (kaasates vajadusel eksperte väljapoolt). Aseesimehe ja sekretäri kohuseks jääb edaspidi jälgida seda, et nomenklatuuri ja legendi puudutavad küsimused saaksid ESK koosolekutel tõstatatud ja läbi arutatud.

Otsustati kinnitada 3 töögruppi järgmises koosseisus:

Aluskorra töögrupp

Koosseisu mitte muuta: V. Klein (esimees), J. Kirs, V. Puura, A. Soesoo.

Paleosoikumi töögrupp

A. Põldvere (esimees), L. Ainsaar, O. Hints, D. Kaljo, A. Kleesment, T. Meidla, K. Mens, P. Männik, H. Nestor, J. Nõlvak, K. Ploom, I. Puura.

Kvaternaari töögrupp

V. Kalm (esimees), T. Hang, A. Molodkov, J-M. Punning, A. Raukas, L. Saarse, S. Veski.

ESK sekretär peaks osalema ka kõigi töögruppide koosolekutel ja diskussioonides.

Töökava põgusa arutelu käigus otsustati, et kõikide töögruppide esimeseks ülesandeks on koostada ning töögrupis läbi arutada oma valdkonna jaoks uued üldarusaadavad ning kaasaegsed regionaalsed stratigraafilised skeemid (eraldi aluskord, Ediacara, Kambrium, Ordoviitsium, Silur, Devon, Kvaternaar), tähtjaks määrati 1. oktoober. Skeemid vaadatakse koos üle järgmisel ESK koosolekul, mis toimub oktoobris 2006.

Laiema ülesandena nähti stratigraafiliste terminite ja erinevate stratigraafiliste üksuste (sh. kohanimede originaalkujude) talletamist ühtsesse ja lihtsalt kasutatavasse kataloogi.

Tehti ettepanek kutsuda järgmisele koosolekule hüdrogeoloogide esindajad ja arutada üheskoos, kas hüdrostratigraafiaga seonduvad küsimused peaksid kuuluma ESK pädevusse.

3. 7. Baltic Stratigraphical Conference

Leiti, et ei ole mõistlik konverentsi ideed oluliselt laiendada, kuna see võtaks ürituselt oma kindla näo ning osalejaskonna, sest regioonis on küllalt palju erinevaid konverentse. 2008. augustis toimub Norras Geoloogia Kongress. 2008. a. toimub ka mere ja meregeoloogia-alane The Baltic konverents, samuti IGCP503 Final Meeting Prantsusmaal. 9. WOGOGOB, mis tõmbaks ära suure osa, Ordoviitsiumi-Siluri uurijaid on planeeritud 2007. a.

Otsustati, et 7. Balti Stratigraafia Konverents toimub 16-18 mail 2008. a. Tallinnas. Korraldustoimkonna moodustamise eest kannab hoolt ESK esimees, arvestusega, et kevadel teavitatakse võimalikke huvilisi ürituse ajast ning sügisel 2006. a. valmistatakse ette 1. tsirkulaar ning veebileht.

4. Eestindatud geokronoloogiline skaala 2006

Leiti, et eestindatud globaalse geoloogilise ajaskaala (geokronoloogilise tabeli) perioodiline (kord aastas) läbivaatamine ja ICS uusima skaalaga kooskõlla viimine ESK poolt on vajalik tegevus. Arutati läbi peamised muudatused ICS „International Stratigraphic Chart” 2006. a. versioonis. Otsustati, et numbrilised muudatused ajaskaalas võiks inkorporeerida eestikeelses versiooni automaatselt. Ülejäänute muudatuste puhul tuleb aga eraldi kaaluda nende sisseviimise viisi ja aega – poolikute ning potentsiaalselt segadusttekitavate lahenduse eestindamine ei ole alati kõige otstarbekam.

Otsustati Ediacara ladestu alumise piiri vanuseks lugeda eestikeelses skeemis 630 Ma (kuigi vastavalt I. Puura infole võib see lähiajal muutuda).

Otsustati esialgu Kambriumi ajastu nelikjaotust mitte järgida, vajadusel põhjendusega, et üksustel puuduvad nimed. Küsimus lahendada jooksvalt Pz töögrupis ning vajadusel inkorporeerida ESK heakskiidetud globaalsesse ajaskaalasse.

Leiti, et Kvaternaari näitamine ICS 2006 geokronoloogilises tabelis alam-aegkonna positsioonis on võimalikest variantidest kõige halvem, kuna pöörab sassi skeemi hierarhilise ülesehituse. Kuna on äärmiselt tõenäoline, et praegune olukord püsima jääb, ei ole eestindatud skeemis mõistlik üks-üheselt ICS 2006 skeemi kopeerida vaid pigem näidata kvaternaari ajastu positsioonis piiriga ca 2.588Ma seni, kuni olukord selgineb (2008 Geoloogia Kongressil?).

Globaalse ajaskaala üksuste nimed tuleb eestindada, paljudel juhtudel on eestindatud nimekuju juba kasutuses. Printsibilt toetati I. Puura ettepanekut rakendada Eesti keeles olemas olevate kohanimede

puhul kohanimepõhist eestindamist (st. Moskva mitte Moscovia). Otsustati, et lademete puhul on oluline iga termin enne heakskiitmist põhjalikumalt üle vaadata jätkates mõttevahetust elektrooniliselt -- esimees saadab laiali globaalsete lademete erinevad nimevariandid, mille hulgast selgitatakse sobivaim kasutamiseks ajaskaala eestindatud versioonis.

Pridoli puhul kasutada katusea r-i.

5. Diakriitilised märgid stratigraafiliste üksuste nimedes

Eesti tähestikus mitteesinevaid diakriitilisi märke kasutatakse eestikeelsetes stratigraafilistes terminites ebajärjekindlalt. Näit. Devoni lademete puhul on need laialt kasutuses, Ordoviitsiumi kihistute puhul aga enamasti mitte. Sageli on probleeme nende erisümbolite kirjutamise ja hääldamisega, lisaks on läti ja leedukeelses terminoloogias kõik eesti terminid mugandatud (näit. Rõa=Reas, Pääsküla=Peskilas, Lasnamägi=Lasnamiagio).

Otsustati, et eestikeelses õppe-, teatme-, teaduslikus ja populaarteaduslikus kirjanduses tuleks Eesti regionaalse stratigraafilises skeemis esinevate terminite puhul diakriitilistest märkidest loobuda (st. kirjutatakse Vergale mitte Vērgale, Tilže mitte Tilžē jne), inglisekeelsete teaduslike tekstide puhul aga lähtuda konkreetsest vajadusest.

6. Termin "seeria" kasutamine

Termini „seeria” kasutamine regionaalse ladestiku tähenduses on loetud ebasobivaks, ometi on see nii kõnepruugis kui kirjas siiani laialt kasutuses, näit. riikliku teaduspreemia võitnud atlase geoloogilisel kaardil kui ka TÜ-s kaitstud bakalaureusetöodes.

O. Hints ettepanek lugeda „seeria” ladestiku(ajastiku) sünonüümiks ka mujal, mitte ainult Ordoviitsiumi regionaalse ajaskaala juures, ei leidnud toetust.

ESK soovib edaspidi terminit “seeria” (regionaalse) ladestiku tähenduses mitte kasutada.

7. Stratigraafilistest probleemidest geoloogilisel kaardistamisel

Ivo Sibul andis ülevaate geoloogilise kaardistamise hetkeseisust ja kirjeldas mõningaid kaardistamisel esile kerkinud stratigraafilisi probleeme (näit. Aseri / Kandle kihistu probleem). Ühest lahendust on neile küsimustele raske leida, sest kaardistamine on pikaajaline protsess ja kõikide stratigraafilistes skeemides tehtud muudatustega pole kaardistajatel võimalik kaasa minna.

koosolekut juhatas
O. Hints

protokollis
I. Sibul